

Replyk →

Toetsing van de niet zo kritische theorieën van Schuur en Henstra

Jan Post

Het verrast me zeer dat de heren J.R.G. Schuur en D.J. Henstra steeds weer de kans krijgen om in *It Beaken* op elkaar in te hakken. Of beter te hakketakken. Ik zie, mede naar aanleiding van Henstra's 'Kritische kanttekening bij de theorie van Schuur' (*It Beaken* 73 2011 3/4, pag. 147-152), namelijk geen enkele progressie in hun discussie, ieder blijft bij zijn standpunt. Dat heeft zijn redenen, die ik hieronder nader zal toelichten.

Henstra begint met zijn idee over het ontstaan – de eerste optekening, schrijft hij – van de 17 Keuren en 24 Landrechten. Dat ik daarover heel andere zaken te berde heb gebracht, en zelfs de munten heb weten te identificeren, is volkomen langs hem heen gegaan, hoewel hij de publicatie daarover wel kent. Waar ik hem, en eenieder die daarin meeging, ook op heb gewezen, was het feit dat de aanname over het weergeld in de Friese landen – dat Henstra sinds de eerste optekening (mogelijk ook een onjuiste theorie) tot en met het jaar 1500 constant noemt – onjuist moet zijn. En inderdaad, hij zegt het hier weer: een standaard weergeld van 1664 gram zilver.

Ik heb een andere constante trachten te construeren, op basis van de veeprijzen: wat was de waarde, omgerekend in grammen zilver, van een melkkoe? De vroegste omrekening was ca. 10 gram voor een koe in 1279, zoals Menko, de abt van Wittewierum, schreef, en 1200 gram op het eind van de 15e eeuw voor een Oost-Friese koe.

Wat is het gevolg van de standaard weergeld-hypothese? Hier moet de conclusie uit volgen dat er in Friesland in deze periode geen inflatie is geweest. Hetgeen ik met het beschrijven van de ontwikkeling van de veeprijzen in mijn publicatie *De waarde van een koe – prijzenreeksen van melkvee* (Leeuwarden 2002) heb kunnen ontzenuwen. Maar bij Henstra is alles botertje tot de boom en kaasje tot de koe. Als ik op pag. 149 van *It Beaken* 73 2011 3/4 lees dat de opponent van Henstra, de heer J.R.G.

Schuur, volgens eerstgenoemde weinig notie heeft van de ontwikkeling van de geldstandaard, dan merk ik slechts op dat de pot de ketel verwijt dat hij zwart ziet.

Al Henstra's zogenaamde berekeningen berusten namelijk op het ongegronde denkbeeld van het vaste, niet-inflatoire weergeld. Men mag zijn berekeningen dus ook zonder meer wantrouwen. Vooral de vreemde toeren die hij met de vermenigvuldigingsfactor en hele en halve of kleine weergelden uithaalt. En passant verwijst hij nog naar het hoofdstukje genaamd 'Fon jelde'. Daar begint hij zijn inflatieberekeningen op het verkeerde moment. Hij had – als hij goed gelezen had, zowel bij Gosses als bij Van Iddekinge – kunnen weten dat de wisseling van de enorme bedragen kleine muntjes naar kleinere bedragen zich afspeelde rond 1247-1250. (Maar ze komen in zijn literatuurlijst niet voor!) De kleine muntjes werden pond genoemd, de latere grote munten heetten 'Mark', en daarmee wordt de sterling bedoeld.

Henstra's 'dwalingen' zijn waarschijnlijk het gevolg van het niet-chronologisch volgen van de op het toneel verschijnende en later weer verdwijnende munten. Ik heb dat fenomeen wél gevolgd en uitgelegd, en ook afgebeeld in mijn Friese muntboekje, dat verschenen is onder de titel *Fries naar naam en faam: provisorische catalogus van munten die op enigerlei wijze Fries kunnen worden genoemd, ca. 600-1579* (Leeuwarden 2008). Ook heb ik me er bij dit boekje maar aan gehouden dat chronologische, dus gesystematiseerde, gegevens pas kennis opleveren. Als men zover is, dan kan men in respectabele periodieken als *It Beaken* gewoon afrekenen met slepende discussies.

